

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Nauczyciel: Anna Rak

Szkoła podstawowa, klasa 8

Wymagania edukacyjne

Opracowano na podstawie programu nauczania wiedzy o społeczeństwie w szkole podstawowej,

autorzy: Piotr Krzesicki, Piotr Kur: wydawnictwo WSiP

OBOWIĄZUJĄCY ZESTAW PODRĘCZNIKÓW WYDANYCH PRZEZ WSiP

Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik do 8 klasy szkoły podstawowej. Wyd. WSiP. Nowa Edycja 2022 - Nr dopuszczenia 953/3/2022

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny (stopnie szkolne) z wiedzy o społeczeństwie w klasie 8 są zgodne z obowiązującą podstawą programową oraz programem nauczania wiedzy o społeczeństwie dla szkoły podstawowej. Zasady oceniania zawarte są w Statucie Publicznej Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zbludowicach (Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów).

Kompetencje kluczowe sprawdzane na lekcjach wiedzy o społeczeństwie:

- Kompetencje obywatelskie:
 - Rozumienie pojęć i struktur społecznych, prawnych i politycznych.
 - Zdolność do aktywnego i demokratycznego uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim.
 - Umiejętność krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów, w tym z zakresu zrównoważonego rozwoju.
 - Świadomość różnorodności kulturowej i tożsamości europejskiej.
 - Poszanowanie praw człowieka.
- Kompetencje społeczne:
 - Umiejętność pracy w grupie, współpracy i budowania relacji społecznych.
 - Zdolność do skutecznej komunikacji i argumentowania własnych racji.
 - Rozwiązywanie konfliktów i radzenie sobie z krytyką.
 - Rozwijanie kompetencji emocjonalnych, które pozwalają na aktywne uczestnictwo w zmianach społecznych.
- Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji:
 - Umiejętność wyszukiwania, przetwarzania i tworzenia wiedzy.
 - Krytyczna ocena faktów.
 - Dostęp do mediów, ich krytyczne rozumienie i interakcja z nimi.

Kryteria oceniania z wiedzy o społeczeństwie:

Ocena	opanowane umiejętności i aktywność	posiadana wiedza
celująca	Uczeń: - sprawnie korzysta z różnych źródeł informacji wskazanych przez nauczyciela oraz samodzielnie zdobywa wiadomości - umiejętnie formułuje argumenty, potrafi wyjaśnić przyczyny i przewidzieć następstwa zjawisk oraz interpretować informacje - systematycznie wzbogaca swoją wiedzę przez czytanie czasopism i książek o tematyce społecznej, politycznej oraz śledzenie programów publicystycznych - dobrze organizuje pracę swoją i innych - umie dostosować się do zasad pracy w grupie - pomaga innym i chętnie z nimi współpracuje - chętnie bierze na siebie odpowiedzialność za realizację różnych zadań - wychodzi z inicjatywą rozwiązania problemów zarówno w czasie lekcji, jak i pracy pozalekcyjnej - bierze udział w konkursach szkolnych oraz w imprezach pozaszkolnych, w których wymagana jest wiedza z zakresu przedmiotu	Uczeń: - posiada wiedzę objętą programem - potrafi wyciągać wnioski i uzasadniać swoje poglądy, odwołując się do poznanych wiadomości, faktów i pojęć - jest żywo zainteresowany aktualnymi wydarzeniami w Polsce i na świecie i
bardzo dobra	- potrafi korzystać ze wszystkich dostępnych źródeł informacji oraz wskazanych przez nauczyciela i zdobyć wiadomości korzystając ze wskazówek nauczyciela - jasno formułuje swoje stanowisko i potrafi je poprzeć argumentami	- dobrze opanował materiał przewidziany programem - sprawnie posługuje się nowymi pojęciami i terminami

	i - samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania postawione przez nauczyciela posługując się nabytymi - dobrze opanował materiał przewidziany programem - sprawnie posługuje się nowymi pojęciami i terminami - potrafi na podstawie poznanych faktów umiejętnościami - wzbogaca swoją wiedzę poprzez czytanie prasy i oglądanie programów publicystycznych - dostosowuje się do zasad pracy w zespole, ale nie zawsze ma ochotę przyjąć odpowiedzialność za rezultat pracy grupowej - umie pełnić w grupie różne role - poproszony nigdy nie odmawia wykonania dodatkowych zadań, - wykazuje bardzo aktywną postawę w czasie lekcji - czasami wykazuje własną inicjatywę - bierze udział w konkursach szkolnych, w których wymagana jest wiedza z zakresu przedmiotu	- potrafi na podstawie poznanych faktów umiejętnościami - wzbogaca swoją wiedzę poprzez czytanie prasy i oglądanie programów publicystycznych - dostosowuje się do zasad pracy w zespole, ale nie zawsze ma ochotę przyjąć odpowiedzialność za rezultat pracy grupowej - umie pełnić w grupie różne role - poproszony nigdy nie odmawia wykonania dodatkowych zadań, - wykazuje bardzo aktywną postawę w czasie lekcji - czasami wykazuje własną inicjatywę - bierze udział w konkursach szkolnych, w których wymagana jest wiedza z zakresu przedmiotu wyciągać wnioski - interesuje się tematyką poruszaną na lekcjach - zna aktualne wydarzenia z Polski i ze świata
dobra	- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji - ma trudności z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swych opinii - nie potrafi wyciągać wniosków - ma trudności ze zrozumieniem niektórych poleceń - samodzielnie wykonuje proste zadania	dość dobrze opanował wiedzę wymaganą programem - umie ze zrozumieniem powtórzyć to, co usłyszał od nauczyciela lub przeczytał w materiałach lekcyjnych

	- sporadycznie aktywny, pracuje raczej bez zapału, ale na ogół nie przeszkadza innym - w grupie wykonuje zadania, które zostaną mu przydzielone	- zna najważniejsze wydarzenia z Polski i ze świata
dostateczna	- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji - ma trudności z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swych wypowiedzi - nie potrafi wyciągać wniosków - ma trudności ze zrozumieniem niektórych poleceń - samodzielnie wykonuje proste zadania - sporadycznie aktywny, pracuje raczej bez zapału, ale na ogół nie przeszkadza innym - w grupie wykonuje zadania, które zostaną mu przydzielone	- posiada fragmentaryczne wiadomości, które pozwalają mu na rozumienie najważniejszych zagadnień - z pomocą nauczyciela lub kolegów potrafi udzielić zdawkowych odpowiedzi - zna niektóre wydarzenia z Polski
dopuszczająca	- nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach - z pomocą nauczyciela lub grupy wykonuje proste zadania, wymagające zastosowania podstawowych umiejętności - często nie rozumie bądź nie akceptuje zasad pracy w grupie, włącza się do pracy po napomnieniach nauczyciela - dezorganizuje pracę kolegów, nie angażuje się i nie chce pomagać innym	- jego wiedza posiada poważne braki, które można usunąć w dłuższym okresie czasu - nie orientuje się w poruszanych zagadnieniach - bez zrozumienia powtarza to, co mówią inni
niedostateczna	- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wypowiedzieć się na dany temat oraz wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności	braki w wiedzy są na tyle duże, że nie roszą nadziei na usunięcie ich nawet przy pomocy nauczyciela

	- nie rozumie i nie respektuje reguł pracy grupowej, uniemożliwia pracę innym - całkowicie odmawia wykonywania zadań nauczyciela i kolegów	
--	---	--

Wymagania edukacyjne z WOS- u dla klasy 8 szkoły podstawowej w/g nowej podstawy programowej.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
DZIAŁ I. CZŁOWIEK, GRUPY SPOŁECZNE, RODZINA						
1.	Człowiekiem jestem...	• Potrafi wymienić czynniki, które kształtują człowieka jako jednostkę. • Wie, czym się zajmuje przedmiot wiedza o społeczeństwie. • Wie, czym są komunikaty werbalne i niewerbalne.	• Potrafi podać przykłady nauk humanistycznych. • Rozumie zasady komunikowania się i je stosuje.	• Wymienia elementy osobowości człowieka. • Zna znaczenie słowa asertywność. • Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić.	• Potrafi wymienić i opisać dziedziny humanistyki, które tworzą wiedzę o społeczeństwie. • Opisuje elementy osobowości człowieka i określa, jak wpływają na różnorodność ludzi. • Potrafi wskazać zachowania asertywne.	• Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
2.	Człowiek jako istota społeczna	- Wymienia najważniejsze potrzeby człowieka. - Wymienia kilka przykładów ról społecznych, które odgrywa.	- Potrafi wskazać przykłady potrzeb pierwotnych – biologicznych oraz wtórnych – psychicznych i społecznych. - Wyjaśnia pojęcie socjalizacja. - Wie, czym są: interakcja i więzi społeczne.	- Charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i podaje stosowne przykłady. - Wymienia różne rodzaje więzi społecznych. - Wie, jaką funkcję pełnią role społeczne.	- Charakteryzuje potrzeby ludzkie z uwzględnieniem ich podziału. - Wyjaśnia, jaką funkcję pełni społeczeństwo w procesie socjalizacji. - Charakteryzuje różne rodzaje więzi społecznych. - Potrafi wskazać, jak poszczególne grupy wpływają na odgrywane przez nas role społeczne.	- Opisuje rolę więzi społecznych w budowaniu relacji społecznych. - Opisuje człowieka jako istotę społeczną, używając poznanych pojęć.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
3.	Zbiorowości i grupy społeczne	• Wie, czym są zbiorowości społeczne. • Wie, czym są normy grupowe.	• Wie, czym są grupy społeczne. • Dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe. • Wskazuje przyczyny powstawania konfliktów.	• Zna sposoby rozwiązywania konfliktów. • Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis.	• Charakteryzuje wybrane zbiorowości społeczne. • Potrafi określić rolę zbiorowości w życiu społecznym. • Charakteryzuje różne sposoby podjmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony. • Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów.	• Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy. • Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne. • Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
4.	Rodzina jako najważniejsza grupa społeczna	• Wie, jaką rolę w społeczeństwie odgrywa rodzina. • Potrafi wymienić wartości ważne dla rodziny.	• Opisuje rodzinę jako grupę społeczną. • Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych.	• Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę. • Zna prawa i obowiązki rodziców i dzieci.	• Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę. • Analizuje wartości ważne dla rodziny. • Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci. • Zna współczesne typy rodziny.	• Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
5.	Jak funkcjonują gospodarstwa domowe. Budżet domowy	Potrafi poprawnie określić najważniejsze wydatki i dochody gospodarstwa domowego.	- Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. - Rozumie pojęcie deficyt budżetowy i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego.	- Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa. - Potrafi zaplanować i rozpisać zrównoważony budżet.	Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas projektowania budżetu.	- Wyjaśnia, że współudział w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej. - Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.
DZIAŁ II. SPOŁECZNOŚĆ SZKOLNA, LOKALNA I REGIONALNA						
6.	Samorząd szkolny	- Potrafi scharakteryzować klasę szkolną. - Opisuje życie społeczności szkolnej.	Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma samorząd szkolny.	- Wie, czym jest samorządność, podaje przykłady rodzajów samorządów. - Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego.	- Wskazuje, co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła. - Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd. - Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego.	- Uzasadnia znaczenie samorządności w państwie. - Wyjaśnia, na przykładzie wyborów do organów samorządu szkolnego, stosowanie procedur demokratycznych w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
7.	Prawa i obowiązki ucznia	• Zna prawa i obowiązki ucznia. • Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu.	• Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły. • Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia.	• Potrafi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia. • Wymienia akty prawa szkolnego, w których zapisane są jego prawa.	• Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia. • Potrafi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych. • Potrafi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane. • Przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone.	• Dostrzega zależność między godnością ludzką a prawami ucznia, które mu przysługują.
9.	Moje miejsce na ziemi	• Wyjaśnia, czym są mała ojczyzna i region.	• Wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną.	• Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka.	• Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną.	• Opisuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając więzi lokalne. • Wymienia tradycje i obyczaje swojej społeczności regionalnej.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
10.	Samorządy terytorialne, lokalne i regionalne	• Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu.	• Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. • Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); powiecie i województwie.	• Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych.	• Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu. • Wskazuje w których urządach można załatwić wybrane sprawy. • Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez e-urząd. • Potrafi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego. • Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny.	• Przedstawia informacje na temat wydarzeń i postaci historycznych związanych z dziejami lokalnymi i regionalnymi.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
11.	Obywatele a władze samorządowe. Budżety obywatelskie	Wymienia problemy społeczności lokalnej.	- Wie, czym jest kapitał społeczny. - Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin.	- Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych. - Potrafi wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski.	- Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych. - Wskazuje przyczyny problemów swojej społeczności lokalnej. - Próbuje wskazać sposobnych ich rozwiązania.	- Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych. - Przedstawia rolę i znaczenie rad młodzieżowych miast i gmin. - Zna i opisuje procedury związane z wprowadzeniem budżetu obywatelskiego.
DZIAŁ III. WSPÓLNOTY NARODOWE, ETNICZNE I OBYWATELSKIE						
12.	Narodowość a obywatelstwo	Potrafi określić czas kiedy ukształtowały się współczesne narody.	Wie czym różni się narodowość od obywatelstwa.	Zna obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>.	- Wymienia czynniki narodotwórcze. - Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową.	- Przedstawia genezę współczesnych narodów. - Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
13.	Inni u nas – o mniejszościach narodowych i etnicznych	- Odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych. - Wskazuje różnice pomiędzy migracją a uchodźstwem.	- Wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce. - Wyjaśnia, co to jest Polonia.	Przedstawia prawa przysługujące mniejszościom.	- Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce. - Określa miejsca zamieszkania mniejszości w Polsce. - Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa. - Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie.	- Wymienia grupę posługującą się językiem regionalnym. - Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa. - Opisuje w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.
14.	Różne oblicza patriotyzmu	- Wie, co znaczy pojęcie <i>ojczyzna</i>. - Wymienia i opisuje polskie symbole narodowe.	Podaje przekłady zachowań patriotycznych.	Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem.	- Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm. - Wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią.	- Opisuje genezę polskich symboli narodowych. - Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
15.	Umiejętność i i cnoty obywatelskie	Wymienia cnoty obywatelskie.	Opisuje cechy dobrego obywatela.	Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych, opisuje wzory postaw obywatelskich.	- Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym. - Wymienia umiejętności społeczne.	- Wymienia różne wzorce działań obywatelskich. - Opisuje różne formy aktywności społecznej.
16.	Działania organizacji pozarządowych	Opisuje, czym jest społeczeństwo obywatelskie.	Wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim.	Wskazuje działania, które podejmuje społeczeństwo obywatelskie.	- Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego. - Opisuje aktywność społeczną Polaków.	- Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego. - Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie.
17.	Aktywność obywatelska młodych	- Wyjaśnia na czym polega wolontariat. - Wie czym są organizacje pożytku publicznego.	- Podaje przykłady organizacji i akcji społecznych skupiających młodych ludzi. - Wymienia ich najważniejsze cele.	Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode.	- Charakteryzuje różne formy wolontariatu. - Opisuje różnorodne formy działalności młodych osób.	- Wyjaśnia jak można realizować konstytucyjną zasadę pomocniczości. - Dokonuje oceny działań społecznych adresowanych do młodych osób.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
18.	Zachowania etyczne w działaniach obywatelskich	• Wie czym jest etyka. • Wymienia przykłady łamania zasad etycznych w życiu publicznym.	• Wymienia cechy etyki zawodowej. • Wskazuje negatywne skutki nieprzestrzegania zasad etycznych.	• Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>mobbing, lobbying, nepotyzm, korupcja</i>.	• Uzasadnia konieczność stosowania zasad etyki w różnych dziedzinach społecznych. • Opisuje negatywne zjawiska które wywołane są niestosowaniem zasad etycznych.	• Charakteryzuje wybrane cechy etyki zawodowej. • Opisuje naruszanie zasad etycznych i wskazuje przyczyny takich zachowań.
DZIAŁ IV. USTRÓJ DEMOKRATYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ						
19.	Państwo i jego funkcje	• Wie, czym jest państwo. • Zna najważniejsze cechy państwa.	• Wymienia podstawowe funkcje państwa. • Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa.	• Potrafi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania.	• Charakteryzuje elementy tworzące państwa. • Opisuje najważniejsze cechy państwa.	• Charakteryzuje funkcje państwa. • Opisuje zadania, które powinno realizować państwo.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
20.	Fundamentalne zasady demokracji	- Potrafi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji. - Wie, czym jest demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia (przedstawicielska).	- Wymienia najważniejsze zasady demokracji. - Wie, czym jest referendum. - Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum.	Wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy.	- Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad. - Potrafi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji. - Podaje zasady organizacji referendum.	Opisuje zasady demokratyczne.
21.	Konstytucja jako najważniejszy akt prawny	- Wie, czym jest konstytucjonalizm. - Wie, czym jest preambuła.	- Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji. - Wie, czym jest i dlaczego został powołany Trybunał Konstytucyjny.	Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji.	- Charakteryzuje szczególne cechy konstytucji. - Analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i> i wskazuje najważniejsze wartości do, których się odwołuje. - Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny.	- Przedstawia historię konstytucjonalizmu. - Potrafi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie. - Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
22.	Partie polityczne	• Wie czym jest zasada pluralizmu politycznego. • Potrafi wskazać różnice pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną.	• Potrafi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny. • Wyjaśnia pojęcie koalicji rządowej.	• Potrafi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe centrowe i lewicowe. • Wyjaśnia pojęcie <i>opozycja</i>.	• Wymienia funkcje partii politycznych. • Potrafi wskazać różnice pomiędzy różnymi systemami partyjnymi. • Wymienia najważniejsze cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych.	• Ocenia różne systemy polityczne. • Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami politycznymi.
23.	Jak działa demokracja przedstawicielska: sejm i senat	• Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej. • Wymienia cechy demokratycznych wyborów.	• Wie, czym jest czynne i bierne prawo wyborcze.	• Wymienia najważniejsze instytucje sejmu i senatu. • Potrafi wymienić kilka kompetencji sejmu i senatu.	• Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej. • Opisuje cechy demokratycznych wyborów. • Opisuje wskazaną funkcję parlamentu.	• Potrafi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone. • Opisuje, jak działa polski parlament.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
24.	Władza wykonawcza : Prezydent RP i Rada Ministrów	• Wie, czym jest republikańska forma rządów. • Potrafi wskazać, kto sprawuje w Polsce władzę wykonawczą.	• Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie. • Odszukuje i opracowuje informację o aktualnie urzędującym prezydencie.	• Podaje imię i nazwisko urzędującego prezesa Rady Ministrów. • Podaje przykłady kompetencji prezydenta.	• Odwołując do zasady dobrej współpracy, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów. • Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP. • Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd. • Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>rząd większościowy</i> i <i>rząd mniejszościowy</i>. • Przedstawia kompetencje Rady Ministrów.	• Wie, na czym polega dualizm władzy wykonawczej w RP. • Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta. • Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta. • Potrafi wskazać decyzje rządu, które miały wpływ na indywidualne życie swoje lub swojej rodziny.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
25.	Władza sądownicza	Wyjaśnia zasadę państwa prawa.	Zan strukturę sądownictwa powszechnego.	Wyjaśnia zasady: niezależności, niezawisłości oraz dwuinstancyjności.	Wie, czym zajmują się sądy powszechne i trybunały.	- Podaje przykłady naruszania zasad państwa prawa. - Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowniczej. - Opisuje, jak działają organy wymiaru sprawiedliwości.

DZIAŁ V. ŚWIAT, EUROPA

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
26.	Organizacje międzynarodowe	Wymienia kilka kierunków polskiej polityki zagranicznej.	- Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych. - Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.	- Wymienia państwa należące do NATO. - Przedstawia działalność Polski w ONZ, Unii Europejskiej i NATO.	- Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność, współpraca w organizacjach międzynarodowych, polityka regionalna, polityka wschodnia. - Określa okoliczności powstania ONZ i NATO. - Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ.	- Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO. - Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ.
27.	Cele i zasady działania Unii Europejskiej	Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej.	Wymienia ogólne cele UE.	- Potrafi wymienić państwa członkowskie UE. - Wymienia najważniejsze instytucje UE.	Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór.	- Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE. - Zna zadania najważniejszych instytucji UE.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
28.	We wspólnej Europie	Wymienia ogólne cele UE.	Wymienia najważniejsze instytucje UE.	Wymienia podstawowe prawa obywateli Unii Europejskiej.	- Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych. - Podaje przykłady programów finansowanych z UE.	- Potrafi podać liczbę polskich eurodeputowanych. - Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich.
29.	Problemy współczesnego świata	Wyjaśnia, czym jest zjawisko globalizacji.	Wyjaśnia pojęcia: <i>fundamentalizm religijny</i> i <i>terroryzm</i>.	- Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata. - Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.	- Charakteryzuje globalne problemy ekonomiczne i demograficzne. - Znajduje i opracowuje informacje o konfliktach toczących się na świecie. - Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami. - Opisuje zjawisko terroryzmu.	- Opisuje globalizację w różnych aspektach. - Przestawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.

DZIAŁ VI. PRAWA CZŁOWIEKA, NIELETNI WOBEC PRAWA

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
30.	Jak kształtowały się prawa człowieka	- Wskazuje, z czego wynikają prawa człowieka. - Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne.	- Wskazuje źródła ludzkiej godności. - Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka.	- Omawia cechy praw człowieka. - Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka. - Wie, kiedy powstała <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka</i>.	- Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka. - Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej. - Na podstawie preambuły <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> analizuje jej najważniejsze treści.	- Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka. - Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka.
31.	Prawa człowieka zapisane w <i>Konstytucji RP</i>	Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób.	Wie, jak pojęcia: <i>wolności</i> i <i>prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>.	- Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji. - Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym.	- Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. - Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo.	- Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. - Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
32.	Ochrona praw człowieka	Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka.	Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni Rzecznik Praw Obywatelskich.	- Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce. - Wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka. - Opisuje działania Rzecznika Praw Dziecka.	- Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich. - Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka. - Opisuje wybrane prawa zapisane w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>. - Podaje przykłady naruszania praw dziecka.	- Potrafi przedstawić sposób złożenia wniosku do RPO. - Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka. - Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym.
33.	Uprawnienia policji i służb porządkowych	- Zna najważniejsze zadania policji i służb porządkowych. - Wie, na czym polega przymus bezpośredni.	- Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego. - Wymienia podstawowe rodzaje przemocy.	Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego.	Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień.	Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
34.	Młodzi ludzie w kontakcie z prawem	- Opisuje, czym jest przemoc rówieśnicza. - Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które – do wykroczeń.	- Potrafi wymienić różne typy przestępstw. - Wie, jaki sąd rozpatruje sprawy nieletnich.	Wymienia prawa, które przysługują nieletniemu, który został zatrzymany przez policję.	- Wskazuje różnice pomiędzy wykroczeniem, występkiem a zbrodnią. - Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego.	- Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za czyny karalne w zależności od wieku. - Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.
DZIAŁ VII. W ŚWIECIE MEDIÓW I INFORMACJI						
35.	Media we współczesnym świecie	Wie, czym są środki masowego przekazu.	Wymienia różne rodzaje mediów, dzieląc je na: pisane, audiowizualne i interaktywne.	- Wymienia funkcje mediów. - Wyjaśnia pojęcie czwartej władzy.	- Opisuje różne rodzaje mediów. - Wyjaśnia, dlaczego media są nazywane czwartą władzą.	- Opisuje różne funkcje mediów. - Opisuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie. - Wyjaśnia pojęcie <i>public relations</i>.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
36.	Jak korzystać ze środków masowego przekazu	- Wymienia i opisuje umiejętności, które umożliwią swobodne poruszanie się wśród natłoku informacji. - Odnajduje w mediach informacje na wskazany temat, analizuje je.	- Wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne</i> i <i>globalna wioska</i>. - Wie dlaczego dziennikarstwo jest zawodem zaufania publicznego.	- Wymienia zachowania etyczne w mediach elektronicznych. - Odróżnia fakty od komentarzy.	- Uzasadnia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem wiedzy. - Wymienia i opisuje zjawiska utrudniające przepływ informacji w sieci. - Wymienia i opisuje zasady etyki dziennikarskiej.	- Opisuje wpływ mediów na zjawisko globalizacji. - Wyjaśnia, dlaczego nie należy mieszać faktów z komentarzami i opiniami.
37.	Informacja i przekaz na wagę złota	Wie, czym jest reklama społeczna.	Odszukuje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej.	Wie, na czym polega znaczenie badania opinii publicznej.	Odczytuje i interpretuje wyniki sondaży opinii publicznej.	Wymienia i analizuje różne reklamy społeczne.
38.	Cyberprzestrzeń – korzyści i zagrożenia	Wie czym jest cyberprzestrzeń.	Wymienia zasady bezpieczeństwa w sieci.	- Wymienia zagrożenia i korzyści wynikające z korzystania z cyberprzestrzeni. - Wymienia najważniejsze rodzaje szkodliwych programów, które stanowią zagrożenie dla uczestników cyberprzestrzeni.	- Wymienia najważniejsze funkcje cyberprzestrzeni. - Zan zasady, jakie należy stosować aby uchronić się przed szkodliwym oprogramowaniem.	Potrafi uzasadnić, że cyberprzestrzeń to miejsce służące swobodnemu przekazywaniu idei i informacji.

